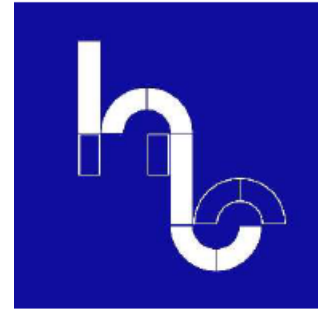

Betreft: reactie Stichting Hoogbegaafd! op internetconsultatie besluit experiment onderwijszorgarrangementen

Voorwoord

Meermaals is door minister Slob verwezen naar het besluit experiment onderwijszorgarrangementen als de opmaat voor meer flexibiliteit en maatwerk in het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen, zoals onlangs nog in het begrotingsdebat d.d. 18 november 2021.

Vanuit Stichting Hoogbegaafd! geven wij daarom met inachtneming van de ontwikkel- en leerbehoeften van hoogbegaafde leerlingen de volgende adviezen. Graag wijzen wij er wel op dat er niet zoiets bestaat als 'de hoogbegaafde leerling', er zal altijd maatwerk nodig zijn daar de ontwikkel- en leerbehoeften van elke leerling anders is. Indien dit maatwerk, dit passende onderwijs, niet wordt gegeven, kan dit voor hoogbegaafde leerlingen schadelijke, ernstige en zelfs levenslange gevolgen hebben.

Omschrijving doelgroep

De huidige omschrijving van de doelgroep werkt problemen voor (hoog)begaafde leerlingen in de hand.

'De doelgroep van dit experiment zijn jongeren tot en met 21 jaar die – ongeacht of zij laag of normaal tot hoogbegaafd zijn – door een psychische beperking of (chronische) ziekte niet het gehele onderwijsprogramma kunnen volgen.'

Een leerling met een hoog ontwikkelpotentieel heeft per definitie andere leer- en ontwikkelbehoeften en daarmee andere ondersteuningsbehoeften dan de gemiddelde leerling, maar heeft veelal geen beperking, ziekte of stoornis. Wanneer de (hoog)begaafde leerling pas in aanmerking kan komen voor een onderwijszorgarrangement wanneer er ook sprake is van ontwikkelde klachten (fysiek en/of mentaal), en daarmee de noodzakelijke ondersteuning, is het dikwijls te laat om uitval (of afstromen en zittenblijven) in onderwijs te voorkomen en lopen deze leerlingen (blijvende) schade op. Deze jongeren moeten met preventief beleid, waarbij zorg en onderwijs deze leerlingen ondersteunt in hun ontwikkeling, binnen het huidige onderwijssysteem geholpen worden.

Zoals een leerling het verwoordde in ons laatste evenement:

'Waarom moet je eerst kapot gemaakt worden, voordat er hulp komt?'

Esmee, 16 jaar

<https://www.youtube.com/watch?v=-t9peQWHYKQ>

Wij adviseren dan ook om aan de doelgroepomschrijving toe te voegen:

'door hun neuro atypische kenmerken niet het standaard onderwijsprogramma kunnen volgen'

(Hoog)begaafdheid is een van de vele vormen van neurodiversiteit. Door leerlingen, niet alleen de hoogbegaafde, op deze manier te benaderen wordt er ook direct een stap gezet naar meer inclusiever onderwijs.

Preventie

In het kader van preventie willen wij er ook op wijzen dat er in het onderwijszorgarrangement ruimte moet komen voor passende signaleringsdiagnostiek, uitgevoerd met passende methodieken en door specialisten. Dit om ervoor te zorgen dat er geen verkeerde zorg, onderwijs en ondersteuning wordt ingezet.

Graag zien wij dat er een visie op preventie wordt opgenomen in het op te stellen projectplan.

Deelname duur en aantal leerlingen

Er wordt gesteld dat de gemiddelde duur van een onderwijszorgarrangement 9 tot 12 maanden is. Echter een leerling blijft het hele leven (hoog)begaafd en heeft daarom blijvend aanpassingen in onderwijs, zorg en ondersteuning nodig. Kan een dergelijk arrangement de gehele schoolloopbaan worden ingezet? En indien dit kan, is er dan voldoende budget beschikbaar om alle leerlingen die in aanmerking komen voor het onderwijszorgarrangement te helpen?

Wij zijn bezorgd dat er onvoldoende rekening is gehouden met 'langdurige' deelnemers aan het onderwijszorgarrangement.

Voorbeelden gangbare ondersteuning (hoog)begaafde leerlingen

Omdat er op dit moment geen sprake is van passend onderwijs- en ondersteuningsaanbod aan (hoog)begaafde leerlingen, komen de volgende vormen van extra ondersteuning vaak voor:

- Inzet van peergroepen, al dan niet intern (plusgroepen) of extern (jeugdzorg). Het doel van deze groepen is niet alleen verdiepende of uitdagende lesstof. Het belangrijkste doel is een leerrijke omgeving bieden met ontwikkelingsgelijken. Kinderen kunnen zich spiegelen aan ontwikkelingsgelijken, optrekken aan elkaar, leren over hun anders-zijn en dit is een belangrijke ondersteuning van hun sociale en emotionele ontwikkeling. Ontwikkelingsgelijken zijn vaak niet voldoende aanwezig in de eigen klas of school, waardoor hiervoor aanvullende voorzieningen nodig zijn voor een evenwichtige en kansrijke ontwikkeling.
- Ondersteuning op het gebied van psycho-educatie. Het valt de leerling onherroepelijk op dat het afwijkt van het gemiddelde op school en niet goed past in het onderwijssysteem. Hier zal een leerling in begeleid moeten worden: hoe leert het, wat zijn de eigen sterke en zwakke kanten, waar liggen de talenten? Ook omdat (hoog)begaafdheid zich niet alleen maar kan uiten in sterke cognitieve talenten, maar

bijvoorbeeld ook in sterke creërende, sportieve of creatieve talenten. Ook ondersteuning in het 'leren leren', het aanleren van leerstrategieën en ondersteuning op het gebied van executieve functies vindt veel plaats omdat de hersenontwikkeling bij (hoog)begaafde leerlingen anders verloopt.

- Signaleringsmethodieken toegespitst op hoogbegaafden, uitgevoerd door specialisten op dat gebied, zodat bijvoorbeeld dyslexie en dyscalculie ook bij deze jongeren gediagnosticeerd kan worden. De huidige gangbare methodieken zijn wederom afgestemd op gemiddelde leerlingen. Doordat (hoog)begaafde leerlingen anders denken en zich anders ontwikkelen, sluiten de huidige (en vaak op scholen beschikbare) methodieken niet aan. Daarnaast is het ook belangrijk om breder te signaleren en niet alleen te kijken naar cognitieve capaciteiten of welk gedrag bij een DSM diagnose kan horen, aangezien gedrag vaak een gevolg is van niet-passend onderwijs in plaats van een daadwerkelijke stoornis. Hierdoor liggen misdiagnoses op de loer.
- Aangepast leertempo. Versnellen is een gangbare maatregel, maar zeker in het VO zou de mogelijkheid om onder andere gespreid eindexamen te kunnen doen de slagingskans van (hoog)begaafde leerlingen doen stijgen. Wanneer een jongere een bepaald vak al dusdanig beheerst dat het er eindexamen in kan doen, dan is het passend om dit mogelijk te maken zodat er daarna ook meer tijd en ruimte komt om te besteden aan andere vakken of passend aanbod. Ook bestaat er een enorme variëteit in werkgeheugen en verwerkingsnelheid bij (hoog)begaafde leerlingen. Een aangepast leertempo ondersteunt de ontwikkeling van deze jongeren.

Aandachtspunten

Graag vragen wij nog extra aandacht voor de spreiding van de onderwijszorgarrangementen en het flexibeliteit in het maatwerk dat nodig is. En tot slot zetten wij vraagtekens bij de doelstelling van dit experiment in combinatie met de communicatie van minister Slob hierover in het kader van hoogbegaafde leerlingen.

- Spreiding.
Er is ruimte voor 80 onderwijszorgarrangementen. Gezien er regionaal zeer sterke verschillen zijn in het huidige zorg-, onderwijs- en ondersteuningsaanbod (er zijn regio's waar niets is voor deze jongeren, het dekkende aanbod van de samenwerkingsverbanden is bewezen niet landelijk dekkend), pleiten wij ervoor dat het ministerie actief op zoek gaat naar een zo goed mogelijk landelijke dekking, zodat er zoveel mogelijk aan het leer- en ontwikkelrecht van kinderen tegemoet gekomen kan worden.
- Flexibiliteit.
Middels het projectplan wordt er een vast kader en visie aan het experimentele

onderwijszorgarrangement meegegeven. Wij pleiten ervoor om hier toch flexibel mee om te gaan, om te voorkomen dat leerlingen die niet geheel binnen dit kader vallen geen ondersteuning kunnen krijgen en daarmee niet deel kunnen (blijven) nemen aan het onderwijs.

Dit kan door te kijken naar wat de jongeren nodig hebben aan onderwijs-, zorg- en ondersteuningsbehoeften en hoe hier aan tegemoet kan worden gekomen, in plaats van te kijken naar hoe jongeren binnen een kader geplaatst kunnen worden. Wij vragen om sturing en kaders op basis van behoeften en niet op basis van resultaten, gedrag, ziekte of stoornis.

- **Doelstelling.**

‘Het doel van het experiment is te onderzoeken of door afwijking van specifieke onderdelen van de onderwijswetgeving kan worden bereikt dat er een passender aanbod komt voor jongeren met een complexe ondersteuningsbehoefte met als resultaat een volledig onderwijszorgcontinuüm, waarbinnen zij onderwijs en zorg krijgen die aansluiten op hun behoeften, op een plek waar zij zich veilig voelen en zij zich kunnen ontwikkelen.’

Dit is een passende doelstelling om te komen tot het creëren van passende plekken voor alle jongeren waar ze qua onderwijs en zorg die ondersteuning krijgen die passend is bij hun ontwikkel-, leer- en ondersteuningsbehoefte. Echter wordt op diverse punten in het besluit ook genoemd dat met dit experiment thuiszitten moet worden voorkomen, of teruggang naar school mogelijk moet worden gemaakt. Bij deze waarschuwen wij ervoor dat, hoewel het voorkomen van uitval of een teruggang naar school positief kan uitpakken, het belang van de jongere en hun ontwikkel- en leerrecht voorop moet staan en schoolgang hieraan ondergeschikt is.

Tot slot

In het huidige besluit is er onvoldoende rekening gehouden met de basis onderwijs-, leer- en ontwikkelbehoeften van (hoog)begaafde leerlingen. Toch verwijst de minister van Onderwijs naar dit besluit om tot meer maatwerk te komen en te komen tot passend(er) onderwijs aan (hoog)begaafde jongeren. Indien dit besluit hier niet op aangepast gaat worden, is dit experiment bij voorbaat al gedoemd om te mislukken voor (hoog)begaafde jongeren.

Er zal meer rekening gehouden moeten worden met het ontwikkelproces voor (hoog)begaafde jongeren, onder meer met hun intensiteiten en asynchrone (hersens)ontwikkeling. Hier is kennis en kunde voor vereist binnen de onderwijszorgarrangementen en het besluit voor dit experiment zal hier ruimte aan moeten bieden.

Bij vragen en toelichting kunt u contact opnemen met de Werkgroep Onderwijs van Stichting Hoogbegaafd!, via werkgroeponderwijs@stichtinghoogbegaafd.nl.

Contactgegevens Werkgroep Onderwijs – Stichting Hoogbegaafd!

Marije Miltenburg

Coördinator Werkgroep Onderwijs Stichting Hoogbegaafd!

secretaris@stichtinghoogbegaafd.nl

Marijke van der Pal - Scheeres

Werkgroep Onderwijs, portefeuille Media & Maatschappij

werkgroeponderwijs@stichtinghoogbegaafd.nl